

Työsuojelurahasto
Arbetskyddsfonden
The Finnish Work Environment Fund

Työn kuormitustekijöiden yhteys nukkumiseen

Saana Myllyntausta
FT, psykologian yliopistonlehtori

Sisältö

- Uni työ- ja vapaapäivinä
- Psyykkisen työkuormituksen yhteys nukkumiseen
- Pitkien työpäivien yhteys nukkumiseen

Ei työ tekemällä loppu eikä uni nukkumalla

sananlasku

Työ ja uni linkittyvät vahvasti toisiinsa

- Työnteko ja nukkuminen vievät suurimman osan vuorokauden tunteista
- Vähän nukkuvilla työ on keskeisin aktiviteetti, jolla nukkumiseen käytettävissä oleva aika korvataan
- Psykkiset kuormitustekijät työssä ovat myös yhteydessä heikompaan unen laatuun
- Liian vähäinen ja heikkolaatuinen uni taas ovat yhteydessä heikompaan suoriutumiseen työssä, poissaoloihin ja työkyvyttömyyteen

Tutkimuskysymykset

1. Kuinka suuri osa työntekijöistä pidentää unen kestoa vapaapäivinä työpäiviin verrattuna (nk. catch-up sleep)?
2. Ovatko erot psyykkisessä työkuormituksessa yhteydessä eroihin unen kestossa, ajoittumisessa ja vaihtelevuudessa?
3. Miten pitkät työpäivät ovat yhteydessä unen kestoon ja laatuun?

Unen mittaamisesta

- Unta mitattiin näissä osatutkimuksissa ranteessa pidettävillä kiihtyvyyssanturimittareilla (ActiGraph)
- Unen osalta tarkasteltiin esimerkiksi
  - unen kokonaiskesto
  - unen ajoittumista (eli nukkumaanmeno- ja heräämisaikoja)
  - unen vaihtelua (eli eroja työ- ja vapaapäivien välillä)
- Apuna käytettiin mittauksen aikana täytettyä unipäiväkirjaa
- Mittaukset toistettiin aina vuoden välein ja tutkittavat osallistuivat siis useampaan mittaukseen

Kuinka suuri osa työntekijöistä pidentää unen kestoa vapaapäivinä työpäiviin verrattuna?

Associations of Sleep and Individual Characteristics with Accelerometer-Measured Catch-Up Sleep among Older Employees

Saana Myllyntausta, Erkki Kronholm, Anna Pulakka, Jaana Pentti, Marianna Virtanen, Sari Stenholm

(revisiovaiheessa *Sleep Epidemiology* -lehdessä)

Yöunen pidentäminen eli ”catch-up sleep”

- Arkipäivien lyhyeksi jääneitä yöunia kompensoidaan nukkumalla pidempään vapaapäivinä
- Tällä tavoin voidaan mahdollisesti jopa kompensoida lyhyiden yöunien huonoja terveysseuraamuksia
- Aineistossamme 78% pidentänyt yöuntaan vapaapäivinä
  - Yöuntaan vapaapäivinä pidentäneet nukkuivat keskimäärin 1 tunnin ja 20 minuuttia enemmän vapaapäivinä työpäiviin verrattuna
  - Ne, jotka eivät pidentäneet yöuntaan vapaapäivinä nukkuivat keskimäärin 45 minuuttia vähemmän vapaapäivinä kuin työpäivinä
- Pidentäjien ja ei-pidentäjien välillä ei havaittu eroja taustatekijöiden, terveyteen liittyvien tekijöiden tai itsearvioitun unen ja palautumisen osalta

Catch-up sleep ja unen ajoittuminen

- Vapaapäivinä unta pidentävien ja ei-pidentävien välillä havaittiin myös merkittäviä eroja nukkumaanmeno- ja heräämisajoissa
- Vapaapäiviä edeltävinä öinä pidentäjien ryhmä myöhensi nukkumaanmenoaikaansa työpäiviä edeltäviin öihin verrattuna keskimäärin 27 minuutilla ja ei-pidentäjät keskimäärin 54 minuutilla
- Pidentäjien ryhmä myöhensi heräämisaikaansa vapaapäivinä keskimäärin 1 tunnilla ja 57 minuutilla, kun ei-pidentäjät myöhensivät heräämisaikaansa keskimäärin 12 minuutilla
- Yöunen pidentäminen vapaapäivinä liittyy siis erityisesti myöhäisempään heräämisaikaan

Ovatko erot psyykkisessä työkuormituksessa yhteydessä eroihin unen kestossa, ajoittumisessa ja vaihtelevuudessa?

DOI: 10.1111/jsr.13498

RESEARCH ARTICLE

Association of job strain with accelerometer-based sleep duration and timing of sleep among older employees

Saana Myllyntausta^{1,2,3,4} | Erkki Kronholm² | Anna Pulakka⁵ | Jaana Pentti^{3,4,6} |
Jussi Vahtera^{3,4} | Marianna Virtanen^{1,7} | Sari Stenholm^{3,4}

Unen kesto työkuormituksen mukaan jaotelluissa ryhmissä työ- ja vapaapäiviä edeltävinä öinä

- Tutkittavat jaettiin kyselyvastausten perusteella neljään ryhmään Karasekin työstressimallin (Karasek & Theorell, 1990) mukaisesti:

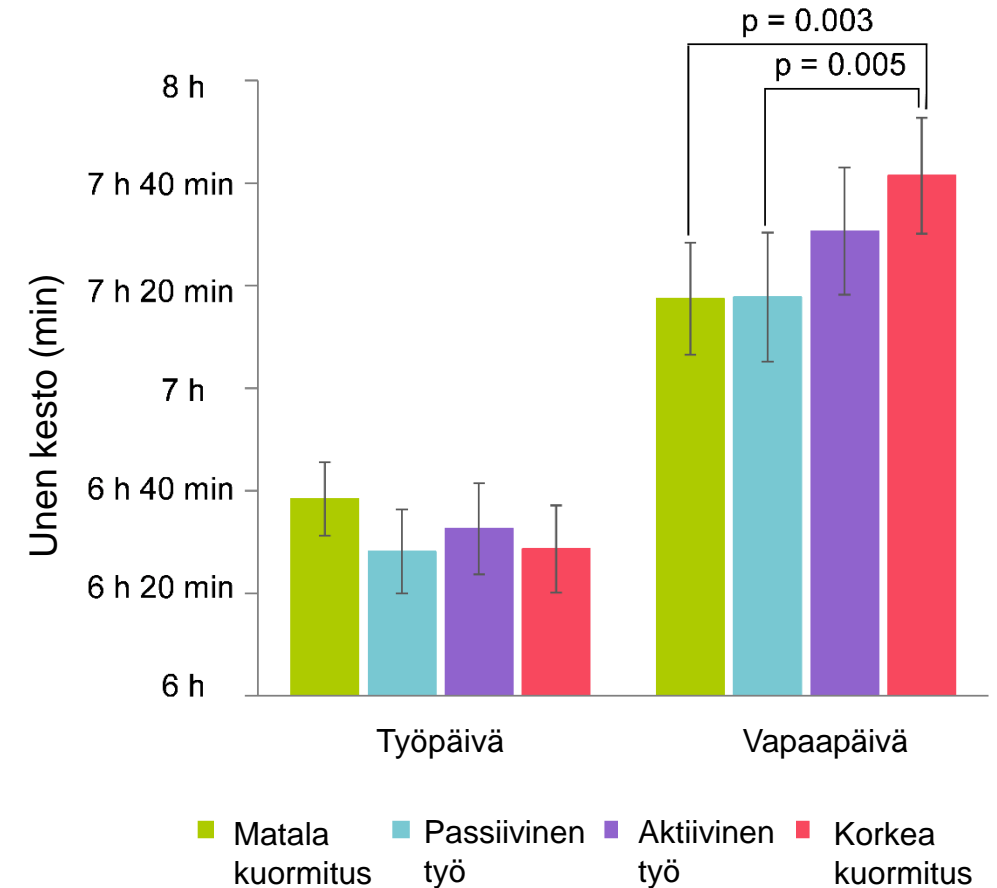
1. **Matala kuormitus**
2. **Passiivinen työ**
3. **Aktiivinen työ**
4. **Korkea kuormitus**

VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUDET

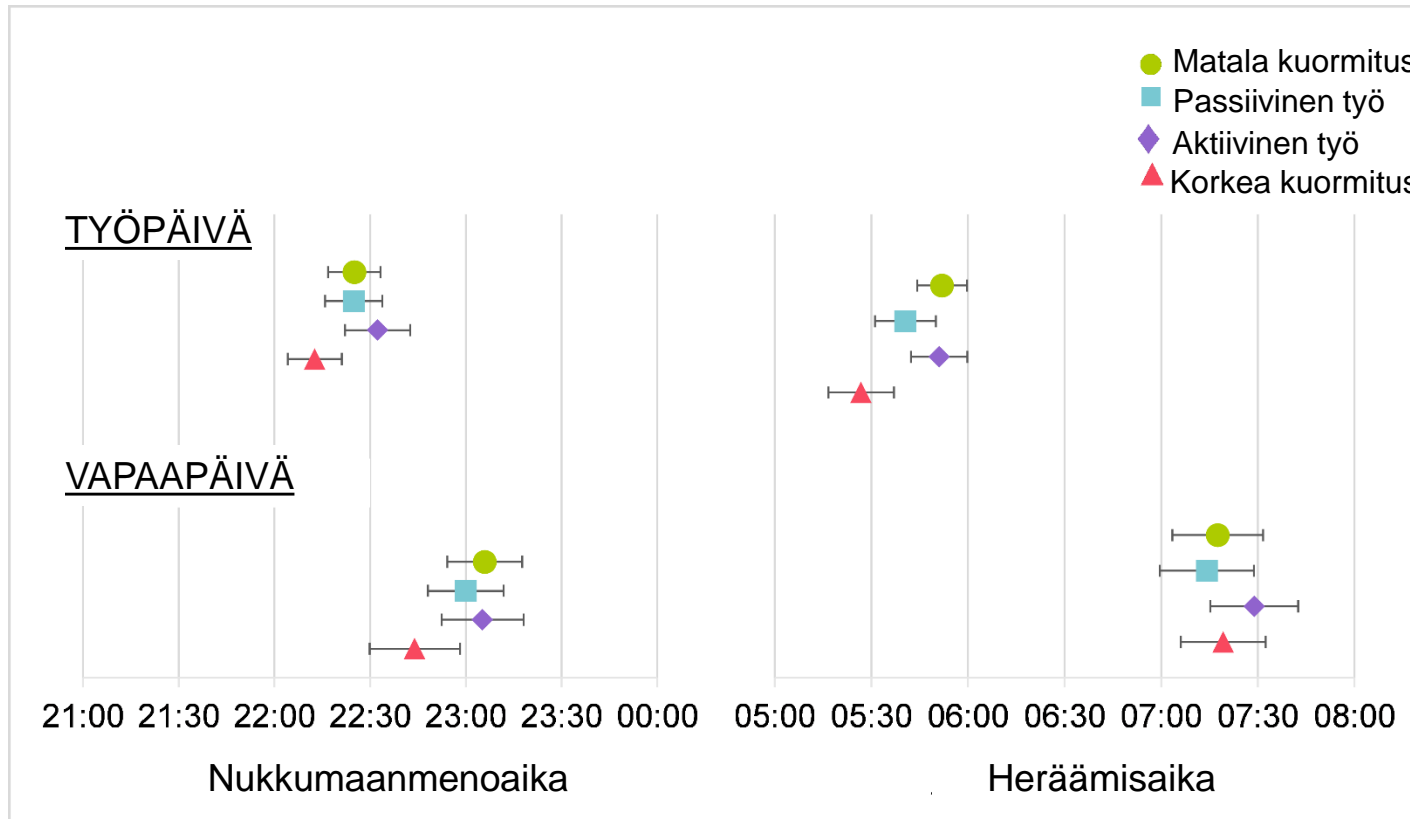
		PSYKOLOGISET VAATIMUKSET TYÖSSÄ	
		Vähäiset	Suuret
VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUDET	Suuret	Matala kuormitus	Aktiivinen työ
	Vähäiset	Passiivinen työ	Korkea kuormitus

Unen kesto työkuormituksen mukaan jaotelluissa ryhmissä työ- ja vapaapäiviä edeltävinä öinä

- Unen kestossa ei eroja ryhmien välillä, kun seuraava päivä oli työpäivä
- Vapaapäiviä edeltävinä öinä korkeasti kuormittuneet nukkuivat eniten
- Korkeasti kuormittuneet myös lisäsivät untaan eniten vapaapäivinä työpäiviin verrattuna

Unen ajoittuminen työkuormituksen mukaan jaotelluissa ryhmissä työ- ja vapaapäiviä edeltävinä öinä

- Kuormittuneiden ryhmässä nukkumaanmeno- ja heräämisajat olivat muita ryhmiä varhaisempia
- Korkeasti kuormittuneiden ”catch-up sleep” selittyi pitkälti vapaapäivien myöhäisemmällä heräämisajalla suhteessa työpäiviin

Miten pitkät työpäivät ovat yhteydessä unen keston ja laatuun?

Associations of Long Working Hours with Accelerometer-based Sleep Duration and Sleep Quality on the Following Night

Saana Myllyntausta, Erkki Kronholm, Anna Pulakka, Jaana Pentti, Marianna Virtanen, Sari Stenholm

(vielä julkaisemattomia tuloksia)

Unen kesto työtuntien mukaan jaotelluissa ryhmissä työ- ja vapaapäiviä edeltävinä öinä

- Tarkasteltiin yhteensä 4713 paria työpäiviä ja niitä seuraavia öitä ja luokiteltiin ne:
  - Alle 7 t (6 %)
  - 7-7.99 t (28 %)
  - 8-8.99 (52 %)
  - 9-9.99 (9 %)
  - 10-10.99 (3 %)
  - 11 t tai enemmän (2 %)
- Seuraava päivä työpäivä:
  - Vähintään 11 tuntisen työpäivän jälkeen nukuttiin huomattavasti vähemmän kuin lyhyempien työpäivien jälkeen
  - Yhden tunnin lisäys työtunneissa oli yhteydessä noin 2 minuutin vähenemiseen unen kestossa
- Seuraava päivä vapaapäivä:
  - unen kestossa ei eroja sen perusteella, kuinka monta tuntia edellisenä päivänä työskenneltiin

Yhteenvetoa

- Erot unessa työ- ja vapaapäivien välillä kertovat siitä, että työntekijöillä on tarvetta palautumiselle vapaapäivinä
- Palautumisen tarve näkyy erityisesti korkeasti kuormittuneiden osalta
- Hyvin pitkien työpäivien jälkeen nukutaan arkena vähemmän kuin lyhyempien työpäivien, kun jälleen seuraavana päivänä on työpäivä

Työhön liittyvät tekijät tulee ottaa huomioon edistettäessä riittävän ja hyvänlaatuisen unen saamista ikääntyvillä työntekijöillä

Työsuojelurahasto
Arbetarskyddsfonden
The Finnish Work Environment Fund

Kiitos!

Yhteystiedot:

Saana Myllyntausta

saana.myllyntausta@utu.fi